

”Alla har vi varit unga någon gång”

- en studie om hur socialtjänstens ansvar för ungas sexuella hälsa konstrueras utifrån en utredningskontext

”Du ska inte...”

Sexuell hälsa hos unga, 13-20 år

(Lindroth, Tikkanen & Löfgren-Mårtenson, 2013)

	Unga inom SiS (n 144)	Unga i UngKAB (n 5940)
Sexdebut innan 15	78%	31%
Oskyddat sex senast	50%	21%
Oplanerad graviditet	40%	14%
Alkohol senast sex	44%	23%
Narkotika senast sex	32%	3%
≥ 6 partners / år	22%	9%
Ersättning för sex	9%	2%
Sex mot sin vilja	62%	47%

Ungas sexuella liv – ett ansvar för socialtjänsten!

Socialtjänsten har en lång historia av fokus på att motverka risktagande, sårbarhet och utsatthet, men uppdraget är egentligen större än så...

- Socialtjänstlagen: ”... *främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling*”.
- LVU: ”... *särskilt uppmärksamma den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående*”.
- Barnkonventionen: ”*alla barns rätt till bästa uppnåeliga hälsa*”.

Ungas sexuella liv – ett ansvar för socialtjänsten!

FOHM:s nationella
SRHR-strategi
(2020, s. 7)

”Det övergripande målet i denna strategi är en god, jämlik och jämställd sexuell och reproduktiv hälsa i hela befolkningen.”

Handlingsplan för
SRHR-strategin
(2023, s. 31)

”Socialtjänstens arbete med utredning, behandling och omsorg behöver därför omfatta SRHR-frågor samt ha både ett främjande och ett förebyggande perspektiv.”

Mitt forskningsprojekt

- om betydelsen av sexualitet och sexuell hälsa i socialtjänstens utredningar av unga med missbruk

Ett projekt – två delstudier

- *”Hur ser socialsekreterares kunskapsmässiga förutsättningar ut för att arbeta med frågor kring sexualitet och sexuell hälsa i utredningar av unga med missbruk?”*
- *”Vilken betydelse får kön och sexuell läggning i utredningar av unga med missbruk samt deras sexualitet och sexuella hälsa?”*

Studiens upplägg

- Intervjuer (1-1,5 h) med 15 individer
- Ca. 2-20 års erfarenhet
- Små och stora kommuner över hela landet

Delstudie 1

- om kunskapsmässiga förutsättningar

Tema: Avsaknad av ett kunskapsområde

- Varken grund- eller vidareutbildning
- En individuell, professionell approach
- Att inte utreda mer än tillräckligt
- Att värna konfidentialitet och privatliv

1) Varken grund- eller vidareutbildning

- *”Och när det har varit, ja, men nån information på APT till exempel, om att det kommer en ungdomsbehandlare och pratar om missbruk eller vad det nu kan vara, då är kopplingen mer ’missbruk och kriminalitet’ och att man kanske lite kort nämner att, ja, men att det också finns en risk för att man utnyttjas sexuellt. Men inte mycket, utan pratar man missbruk så är det mer; ’vilka substanser kan man använda’, ’vad finns det för olika typer av behandlingar för att motverka, eller för att, som man kan bevilja’. Så att det är väl mer så pratet går.”*

(Emma)

1) Varken grund- eller vidareutbildning

- *”För att det blir, jag tänker att det som är svårt, generellt, är när det blir snuttifierat. Man går på nån dag här, man går på nån dag där, man går på liksom allt som är gratis, man får inte nått sammanhang.”*

(Nelly)

2) En individuell, professionell approach

- *”Alltså, ja, jag har alltid varit intresserad av kvinnofridsfrågor, men vart det intresset kom ifrån, det vet jag inte. Men det kan jag i alla fall se gå igen i liksom intresse på fritiden och i studierna och också nu i mitt arbete. Men jag skrev ju min c-uppsats om sexuellt våld, så där har jag väl lite grund just också, att jag tog del av lite studier och sådär, fördjupade mig i det och...”*

(Linda)

2) En individuell, professionell approach

- *”Ja, men det är ju såhär. Just det här, sexualitet och preventivmedel och sånt, alla har vi var't unga en gång i tiden, alla har vi liksom gått igenom ungdomsmottagningstiden och hela den biten, mer eller mindre liksom [...]”*

(Olivia)

3) Att inte utreda mer än nödvändigt

- *”Inte så att man har gått ut på APT och sagt att man inte får utreda sex för då överutreder ni, men att, att, haha, ja, på nått sätt, ’ja, visst ska vi vara öppna och inlyssnande och så under en utredning och man ska snudda vid liksom mycket för vi ska ändå använda oss av BBIC-modellen och så, men att vi inte ska djupdyka i de områden som inte är, eh, orsak till utredningen’, liksom.”*

(Gabriella)

4) Att värna konfidentialitet och privatliv

- *”Men en utredning, det är... ofta ganska liksom ganska snabbt. Det är kanske mellan ett och tre samtal, eh, med en ungdom. Jag tänker inte att man är villig som ungdom att öppna upp allt för mycket eller har ett behov av att prata om så jättemycket egentligen, då.”*

(Vanja)

4) Att värna konfidentialitet och privatliv

- *”Har ungdomen ändå ett fungerande sexliv, om vi säger så, att där inte finns någon oro kring det, så tycker jag inte att det är något som behöver framgå. Skulle det däremot finnas risker, om, eh... Ja men, om, ja, om det finns risker med hur, i vilka miljöer de befinner sig och vad de gör och vad de gör i dessa miljöer, så tycker jag nog att, alltså en sammanfattning av det kan vara viktigt att ha med.”*

(Petra)

Delstudie 2

- om betydelsen av sociala faktorer i utredningsarbete

Tema: En heteronormativ bedömningsmatrix

- Sexuellt sårbara tjejer
- Killar som förövare
- Osynliga HBTQ-personer

En heteronormativ
bedömningsmatrix
som framförallt
speglar ungas
sexuella liv utifrån
perspektiv av
mäns våld mot
kvinnor

1) Sexuellt sårbara tjejer

- *”Så tar man upp till exempel att det stått i en anmälan att de befunnit sig i en miljö som varit olämplig, eh, och där det också framkommit att de har haft sex på något sätt, när man tar upp det så kan det vara väldigt mycket... Liksom, ja, men skratt. 'Ja, men vadå? Vad spelar det för roll?'. Lite grann får jag också känslan att de testar reaktionen, att de vill se min reaktion; 'är det okej eller är det inte okej?'. Att de inte vet om de har blivit utsatt för ett övergrepp heller, utan de vill läsa av om jag reagerar på det.”*

(Emma)

2) Killar som förövare

”Alltså, jag har inte haft så mycket killar, utan det har varit mest tjejer, som jag haft. Men sen tror jag ändå att jag tänker annorlunda, i det. Jag tänker kanske mer att killar riskerar att kanske utsätta nån för saker som saker som de kanske inte gjort, om de inte, om de inte varit påverkade.”

(Emma)

3) Osynliga HBTQ-personer

Vi blev HBTQ-certifierade medan jag jobbade där. Då la man, gud, vad var det? Om det var fyra eller sex halva arbetsdagar för att prata HBTQ-frågor; historik och så vidare. Det var inte dåligt på något sätt alls, även om det gjorde att, det tog väldigt mycket arbetstid, men en jättefin tanke. Men, man har inte lagt ner tid på att prata om sexualitet hos ungdomar generellt sett. Det är lite märkligt!

(Nils)

Sammanfattningsvis...

Sammanfattning

- Studien belyser ett relativt ensidigt fokus på risk, sårbarhet och utsatthet med få förebyggande, än färre främjande, initiativ i socialtjänstens utredande arbete
- Socialsekreterare uttrycker önskemål om kunskapspåfyllnad, praktiskt stöd samt organisatoriska (om)prioriteringar
- Mycket praktisk och personlig kunskap, men desto mindre teoretiska förhållningssätt. Kanske kan "ett bekräftande perspektiv på SRHR i socialt arbete" (Schindele och Lindroth, 2021) vara ett stöd framåt?

Att ha tilltro till framtiden

”Det är lite såhär, jag tänker att... Vi var väl där i våld [förut]. Alltså, när jag började jobba [under 90-talet], vi fick ju inte in några orosanmälningar från polisen om att det har varit, liksom, våld i nära relation. Den såg ju helt annorlunda ut, lagstiftningen också. Jag kommer ihåg första [orosanmälan] som jag fick in. [...] Då var man såhär ’men – kolla!’. För man kände ju såhär ’det måste ju ske, asså varenda helg måste det ju ske, men varför kommer det inte till oss?’. Och nu är det ju de’ vi jobbar mest med!”

(Nelly)

Tack för mig!

Robin Björkas,

E-post: robin.bjorkas@mau.se

Här hittar du mina publikationer:

<https://mau.se/personer/robin.bjorkas/>